



Warszawa, 11/02/2009r.

**RZECZPOSPOLITA POLSKA**  
**Rzecznik Praw Obywatelskich**

**RPO-602060-IX-903/08/TOc**

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00  
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

**Pan**  
**Andrzej CZUMA**

**Minister Sprawiedliwości -**  
**Prokurator Generalny RP**

***Szanowny Panie Ministrze***

Uprzejmie informuję, iż pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich przeprowadzili kontrolę przestrzegania praw obywatelskich funkcjonariuszy Komendy Rejonowej Policji Warszawa IV. Podczas wizytacji funkcjonariusze podnieśli problem doręczania wezwań w sytuacji kiedy sąd postanowił zarządzić zatrzymanie oraz przymusowe doprowadzenie świadka (skarżonego) w postępowaniu karnym. Ponadto policjanci przedstawili przykłady pism sądów rejonowych z prośbą o doręczenie przez Policję wezwania (w tym również **w drodze wywiadu**), w przypadku uprzedniego, skutecznego doręczenia za pośrednictwem poczty. Sądy zwracają się również do Policji z prośbą o doręczenie wezwania osadzonemu czy też osobie tymczasowo aresztowanej. Zadanie to wymaga zaangażowania kilku funkcjonariuszy. Po sprawdzeniu gdzie wzywany się znajduje Policja zwraca się do sądu z informacją o miejscu przebywania osadzonego. Zdaniem policjantów, sprawę tą można by szybciej załatwić, przez kontakt pracownika sądu z najbliższym aresztem śledczym bądź zakładem karnym, względnie z Centralnym Zarządem Służby Więziennej, bowiem w Służbie Więziennej funkcjonuje Centralna Baza Osób Pozbawionych Wolności Noe.NET.

W art. 131 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997r. Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555 ze zm.) ustawodawca zawarł dyspozycję, z której wynika, że „*Wezwania, zawiadomienia oraz inne pisma, od których daty doręczenia biegną terminy, doręcza się przez pocztę lub inny uprawniony podmiot zajmujący się doręczaniem korespondencji albo pracownika organu wysyłającego, a w razie niezbędnej konieczności -*

przez Policję." Z ustaleń KGP, które zostały przedstawione Ministrowi Sprawiedliwości w piśmie z dnia 3 marca 2008 r. (RPO-576185-IX-903/07/TOa) wynika, iż sądy i prokuratury, w celu zabezpieczenia stawiennictwa osoby i zagwarantowania, że ta osoba otrzyma wezwanie, praktykują podwójne wysyłanie wezwań. Jedno wezwanie, zgodnie z kodeksem postępowania karnego, kierują za pośrednictwem poczty, a drugie, takiej samej treści, za pośrednictwem Policji. Użyte w art. 131 § 1 k.p.k. stwierdzenie: „w razie konieczności przez Policję” oznacza, że doręczenie korespondencji w inny sposób jest niemożliwe albo okazuje się bezskuteczne. Przepis §1 w brzmieniu nadanym ustawą stanowi, że ta konieczność musi być dodatkowo „niezbędna”, co w intencji twórców tego uzupełnienia ma podkreślać wyjątkowość tej formy doręczenia, gdy zawiodły inne sposoby skutecznego wykonania tej czynności. Wydaje się, że nadużywana jest tym samym dyspozycja art. 131 § 1 k.p.k., stanowiąca, że wezwania, zawiadomienia oraz inne pisma, od których daty doręczenia biegną terminy, doręczane są w razie *niezbędnej konieczności* przez Policję.

Natomiast prośba o doręczenie wezwania oskarżonemu w drodze wywiadu budzi moje zaniepokojenie z punktu widzenia treści art. 214 § 1 i 4 Kpk oraz § 5 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 11 czerwca 2003 r. w sprawie regulaminu czynności w zakresie przeprowadzania wywiadu środowiskowego oraz wzoru kwestionariusza tego wywiadu (Dz.U. Nr 108, poz. 1018) w zw. art. 131 Kpk. Zgodnie z ich treścią w razie potrzeby, a w szczególności gdy niezbędne jest ustalenie danych co do właściwości i warunków osobistych oraz dotychczasowego sposobu życia oskarżonego, sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, zarządza w stosunku do oskarżonego przeprowadzenie wywiadu środowiskowego przez kuratora sądowego lub inny podmiot uprawniony na podstawie odrębnych przepisów, a **w szczególnie uzasadnionych wypadkach przez Policję**. Wynik wywiadu środowiskowego powinien w szczególności zawierać:

- 1) imię i nazwisko osoby przeprowadzającej wywiad,
- 2) imię i nazwisko oskarżonego,
- 3) zwięzły opis dotychczasowego życia oskarżonego oraz dokładne informacje o środowisku oskarżonego, w tym rodzinnym, szkolnym lub zawodowym, a nadto informacje o jego stanie majątkowym i źródłach dochodów,

- 4) informacje dotyczące stanu zdrowia oskarżonego, a także o nadużywaniu przez niego alkoholu, środków odurzających, środków zastępczych lub substancji psychotropowych,
- 5) własne spostrzeżenia i konkluzje osoby przeprowadzającej wywiad, zwłaszcza dotyczące właściwości i warunków osobistych oraz dotychczasowego sposobu życia oskarżonego.

Stosownie do treści § 5 ust. 1 cyt. rozporządzenia wywiad obejmuje informacje dotyczące:

- 1) zachowania oskarżonego;
- 2) warunków środowiskowych oskarżonego;
- 3) sytuacji bytowej oskarżonego i jego rodziny;
- 4) sposobu spędzania przez oskarżonego wolnego czasu;
- 5) przebiegu i oceny pracy zawodowej lub nauki oskarżonego;
- 6) kontaktów oskarżonego ze środowiskowymi grupami patologii społecznej, z uwzględnieniem nadużywających alkoholu lub środków odurzających;
- 7) stanu zdrowia oskarżonego, z uwzględnieniem stanu zdrowia psychicznego, uzależnienia od alkoholu lub środków odurzających.

Ponieważ w zdaniu wprowadzającym art. 214 § 4 Kpk posłużono się określeniem „w szczególności”, to uznać należy, że w ramach wywiadu środowiskowego zgromadzić trzeba wszelkie istotne w sprawie informacje, także te, które nie zostały wymienione w żadnym z punktów tego przepisu. Jednakże wydaje się, iż norma wynikając z treści § 1 niniejszego przepisu ma na celu ustalenie danych co do właściwości i warunków osobistych oraz dotychczasowego sposobu życia oskarżonego. Zatem nie obejmuje ona doręczenia przez Policję wezwania na rozprawę - trudno zakwalifikować taką czynność jako „gromadzenie informacji”. Tym bardziej że udział Policji w zakresie sporządzania wywiadu środowiskowego ma w tym przypadku charakter ekstraordynaryjny - co wynika z treści art. 214 § 1 Kpk. Wskazany przepis dopuszcza możliwość sporządzenia wywiadu przez inny uprawniony podmiot oraz wyjątkowo nawet przez Policję z uwagi - jak wskazano w uzasadnieniu projektu noweli ze stycznia 2003 r. - na brak dostatecznej liczby kuratorów sądowych. Jednak to właśnie kurator sądowy jest głównym adresatem normy wynikającej z treści § 1. Zauważyć przy tym należy, że sporządzanie wywiadu przez Policję miało w zamyśle ustawodawcy wspomóc kuratorów sądowych w wykonywaniu obowiązków służbowych, do czasu uzupełnienia ich stanu etatowego. Jednak z perspektywy

ponad pięciu lat od dnia wejścia w życie przedmiotowego przepisu to Policja jest głównym adresatem tej normy, pomimo, iż - jak należy przypuszczać - liczba kuratorów sądowych wzrosła. Policja jest obowiązana udzielić osobie przeprowadzającej wywiad pomocy przy wykonywaniu przez nią swych zadań dla zapewnienia jej bezpieczeństwa (§ 7), winno to następować na żądanie przeprowadzającego wywiad środowiskowy, ale też na polecenie sądu lub prokuratora, gdy z okoliczności sprawy wynika, że przy zleconym wywiadzie istnieje potrzeba szczególnego zapewnienia bezpieczeństwa kuratorowi. Nie należy natomiast do jej zadań wyřeczanie organów do których ustawowych obowiązków należy sporządzanie wywiadu środowiskowego, a już tym bardziej trudno przez normę prawną wynikającą z treści art. 214 § 1 Kpk realizować dyspozycję normy z art. 131 § 1 Kpk - mającą również ekstraordynaryjny charakter.

Wątpliwości Rzecznika budzi również praktyka doręczenia za pośrednictwem Policji wezwań dla świadków oraz oskarżonych wobec których sąd postanowił zastosować zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie (art. 285 § 2 i 376 w zw. z art. 131 § 1 Kpk). Sąd zwraca się do właściwej jednostki Policji z prośbą o doręczenie wezwania na rozprawę, jednocześnie w odrębnym piśmie datowanym na ten sam dzień co wezwanie - nakazuje zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie (stosowne postanowienie w tym zakresie zostaje wydane wcześniej). Jeżeli z powodu nieusprawiedliwionego niestawiennictwa prawidłowo wezwanego świadka (oskarżonego) sąd postanowił zatrzymać i przymusowo doprowadzić na kolejną rozprawę to czy ta czynność procesowa nie konsumuje obowiązku doręczenia kolejnego wezwania, a już tym bardziej w wyjątkowym trybie - przez Policję. W praktyce Policja niezwłocznie doręcza stosowne wezwanie zainteresowanemu, aby maksymalnie 48 godzin przed terminem kolejnej rozprawy go zatrzymać i doprowadzić. Zatem bez względu na intencje prawidłowo wezwanego świadka (oskarżonego) co do stawienia się na kolejną rozprawę - zostanie on przez Policję zatrzymany na czas niezbędny do doprowadzenia.

Reasumując zauważyć należy, iż nadmierne i nie zawsze uzasadnione obciążanie Policji doręczaniem wezwań, sporządzaniem wywiadów środowiskowych czy innych czynności o niepolicyjnym charakterze powoduje sytuacje, że funkcjonariusze nie są w stanie wykonywać swych codziennych, ustawowych zadań, do których należy m.in. zapewnienie bezpieczeństwa obywatelom. W szczególności, problem ten dotyczy pionu

dzielnicowych, gdyż w praktyce to oni wykonują czynności zlecone Policji przez sądy, prokuratury czy inne uprawnione instytucje, kosztem zadań do który zobowiązani zostali na mocy pragmatyki służbowej.

W świetle powyższego, na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.) zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o zbadanie przedstawionego problemu i poinformowanie Rzecznika o zajętych stanowisku.

***Z poważaniem***

Z upoważnienia  
Rzecznika Praw Obywatelskich

*/-/ Stanisław Trociuk*  
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich